

PvdA concept programma waterschap Vallei en Veluwe 2019-2023

1. Het waterschap in dienst van de samenleving
2. De uitgangspunten van de PvdA
3. Eerlijke lastenverdeling
4. Burgerparticipatie
5. Veiligheid
6. Ruimtelijke ordening en klimaat
7. Voldoende water
8. Natuur
9. Recreatie
10. Stedelijk water
11. Schoon water
12. Duurzaamheid en innovatie
13. Samenwerking
14. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO)
15. Internationale samenwerking
16. Organisatie

Inleiding **Water, van vijand tot vriend**

Overstromingen voorkomen is de eerste taak, daarover zijn alle politieke partijen het eens. Goed inspelen op klimaatverandering (langdurige droogte en extreme regenbuien) wordt steeds belangrijker. Zonder genoeg schoon water geen groen, geen leven. Water in vijvers en grachten maakt onze hele leefomgeving mooier.

We willen sterkere dijken, meer water in de stad, waterzuiveringen vernieuwen en aanpak van de klimaatverandering. Dat kost geld. Ondanks de stijging van de kosten wil de PvdA een stabiel tarief ontwikkeling, met een eerlijke verdeling van de lusten en de lasten voor iedereen. De kwijtschelding voor de lagere inkomens moet helemaal blijven bestaan. En daarnaast blijft ons motto: de vervuiler/veroorzaker/verzoeker betaalt.

Voor de PvdA is maatschappelijk verantwoord ondernemen van ons waterschap het uitgangspunt. Het waterschap moet bij ieder project zorgen voor werk, ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Alles wat het waterschap inkoopt, van computers tot auto's, willen wij op basis van duurzame principes en fair-trade.

We willen een democratisch gecontroleerd bestuur, want de belangen en de bedragen waar het waterschap over gaat, zijn groot. In totaal besteden we jaarlijks zo'n € 150 miljoen aan veiligheid en het schoonmaken van ons water. Het waterpeil zo beheren dat ons land bewoon- en bewerkbaar blijft, is daar een onderdeel van. Met een groene, dus natte natuur erbij als het aan de PvdA ligt.

Onze speerpunten zijn:

- ❖ **ROOD GEZICHT:** solidariteit bij lusten en lasten, kwijtschelding blijft, de veroorzaker betaalt
- ❖ **GROEN KARAKTER:**
duurzaamheid: energieneutraal en op weg naar 100% circulariteit
natuur in stad en land, dus voldoende schoon water en bloemrijke dijken, wandel- en fietspaden langs sloten en rivieren, maatregelen tegen insectensterfte
- ❖ **BLAUWE AANPAK:**
meer water en groen in stedelijk gebied:
schoon zwemwater, waterberging en doorstroming, **geen** blauwalg of hittestress

1. Het waterschap in dienst van de samenleving

Waterschappen zijn goed in het leveren van veiligheid tegen overstromingen en wateroverlast en zorgen voor voldoende en schoon water. Voor de meeste mensen is dit vanzelfsprekend, maar dat is het dus niet. Burgers hebben soms heel andere belangen dan boeren. Kijk maar naar de volgende uitgangspunten!

2. De uitgangspunten van de PvdA

Sommigen zeggen, dat het waterschap geen politiek hoort te bedrijven, omdat “er niet zoiets bestaat als een linkse of rechtse dijk”. Wij benaderen dat anders en baseren dat op de volgende principes.

Solidariteit

Voor de PvdA is solidariteit het allesbepalende uitgangspunt. We hebben niet alleen oog voor de mensen die het in financiële zin moeilijk hebben, maar we hebben het ook over solidariteit met de komende generaties. Duurzaamheid is leidend om voor de komende generaties een schone en leefbare aarde achter te laten.

De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten

Voor mensen met een smalle portemonnee zijn de waterschapslasten soms een te zware last. Vandaar dat kwijtschelding van deze lasten volkomen op zijn plaats is. Die kwijtschelding moet blijven, er zijn helaas partijen die ‘em af willen schaffen. Wij zien kwijtschelding als een rechtvaardige verdeling van lasten, de sterkere schouders dragen iets meer. Afschaffen van kwijtschelding is asociaal.

Iedereen moet mee kunnen doen.

In de projecten van het waterschap zet de PvdA in op meer ruimte voor bewoners en (belangen)organisaties bij de keuze en uitwerking van plannen die hun leefomgeving veranderen. Tijdens de uitvoering van zulke projecten verstevigen we de samenwerking. Nadrukkelijk willen wij dat ons waterschap de bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties uitnodigt om met initiatieven te komen die leiden tot een groen-blauwe en fijne leefomgeving. Zo versterk je niet alleen de band van de bewoners met hun gebied, maar maak je ook gebruik van hun deskundigheid.

Een dienstbare opstelling

De overheid is er voor alle bewoners. Dat betekent, dat de burger moet kunnen snappen wat de overheid aan activiteiten verricht en waarom ze dit doen. Een heldere communicatie is daarbij van belang. Geen bureaucratie, met bewoners en initiatiefnemers meedenken is een must.

Eerlijk werk

Het waterschap sluit alleen contracten met bedrijven die de cao van hun bedrijfssector respecteren en voldoende mensen met een arbeidshandicap in dienst nemen.

Het waterschap geeft zelf het goede voorbeeld door personeel zoals schoonmakers, portiers en kantinemedewerkers perspectief te bieden, bijvoorbeeld door ze in vaste dienst te nemen. En door voldoende banen aan te bieden aan mensen met een arbeidshandicap (minimaal het quotum). Geen payroll-constructies.

En tenslotte zorgt het waterschap er voor dat scholieren en studenten meer stages en leerwerkbanen aangeboden krijgen.

Internationale solidariteit

Solidariteit gaat over grenzen heen. Voor veel mensen in andere landen is water een probleem: of ze hebben last van overstromingen of er is te weinig water of ze hebben een probleem met teveel

verontreinigd water. Juist op het gebied van water in al zijn facetten kan Nederland een helpende hand bieden door het beschikbaar stellen van kennis. Vallei&Veluwe zal haar kennis actief delen met overheden in andere landen.

Klimaatverandering

De aarde leefbaar houden voor mens en dier is een kernwaarde, een belangrijke voorwaarde voor bestaanszekerheid. Hoosbuien, overstromingen en stormen komen steeds vaker voor en de opwarming van de aarde heeft grote invloed op alles en iedereen. De grootste negatieve gevolgen komen meestal terecht bij de mensen die het toch al moeilijk hebben. De zeespiegel stijgt, de landbouw wordt getroffen, versteende wijken lijden onder hittestress en lopen bij hoosbuien onder, kusten worden bedreigd. In Parijs is een wereldwijd klimaatakkoord afgesloten om de opwarming van de aarde onder de 2 graden te houden. Onze inzet is dan ook energieneutraal te zijn in 2020 en in 2050 volledig circulair te opereren. We beschermen de natuur en we hebben zorg voor de biodiversiteit.

Voor PvdA Vallei en Veluwe geldt dat we scherp zullen zijn op zaken als mestfraude en op stevige controles zullen inzetten. Hierbij hoort ook dat groen-blauwe aanpassingen worden beloond. Dus willen we goed gedrag belonen in de tariefstelling. Zeker in stedelijk gebied waar hittestress en wateroverlast beter kunnen worden voorkomen.

Verder willen we ieder nieuw bouwproject ook op klimaatbestendigheid en circulariteit laten toetsen. Bijzondere initiatieven moeten makkelijker worden gesteund. Onze uitgangspunten moeten hierin leidend zijn (klimaat, solidariteit, milieu, enz.)

Wij pleiten sterk voor aanpakken van vervuiling bij de bron. Handhaving van regels is bescherming van de zwakkeren en het milieu. Er moet nog meer blauw (ditmaal in uniform) in het waterschap.

3. Eerlijke lastenverdeling

Zoals je van de PvdA mag verwachten, vinden wij dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. De laagste inkomens houden daarom de kwijschelding van hun waterschapsbelasting.

Bij een eerlijke verdeling hoort ook het uitgangspunt, dat de veroorzaker van vervuiling betaalt. Dat strookt met het uitgangspunt dat belastingen als rechtvaardig moeten worden ervaren. Dat principe eindigt echter waar het principe “De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten” zwaarder gaat wegen. Daarnaast streeft de PvdA naar een gelijkmatige ontwikkeling van de tarieven in de tijd.

Dus:

- Meer maatwerk in de tariefstelling. De PvdA handhaaft de ruime norm voor kwijschelding, dus tot tenminste 100% van de bijstandsnorm. De kosten van de kinderopvang willen we meenemen in de beoordeling van de aanvraag voor kwijschelding. Ook willen we dat kleine ondernemers zoals een zzp-er die het even moeilijk heeft, gebruik kan gaan maken van de kwijscheldingsregeling.
- Voor AOW-gerechtigden zonder pensioen of met een klein pensioen willen we de norm voor kwijschelding verhogen naar de AOW-norm.
- We werken aan een rechtvaardiger verdeling van de tarieven. De tarieven voor ‘gebouwd’ en ongebouwd’ bekijken we in hun onderlinge samenhang.
- Door maatwerk bij de tariefstelling zoeken we naar een structuur waarin goed gedrag (lees: ‘hoe duurzamer en groener, hoe beter’) van bewoners en ondernemers wordt beloond. In dat kader past bijvoorbeeld ook een beloning voor mensen die hun regenwater afkoppelen van het riool.
- Voor het verrichten van diensten en voor het verlenen van vergunningen brengt het waterschap straks een kostendekkend tarief in rekening

- De zuiveringsheffing kan beter:

1 persoonshuishouden is	1 vervuilingseenheid
2 persoonshuishouden is	2 vervuilingseenheden
3 persoonshuishouden of meer is	3 vervuilingseenheden

4. Burgerparticipatie

De PvdA wil eerlijke spelregels voor burgerparticipatie samen met de bewoners, ondernemers en gemeenten.

Dus:

bij het maken van plannen gaat het waterschap vroegtijdig van gedachten wisselen met bewoners. Doel is dat hieruit een samenwerking groeit bij de vraag hoe je iets kunt realiseren.

In iedere gemeente komt een waterloket van gemeente en waterschap waar de burger met zijn vragen en klachten terecht kan. Samenwerken (en dus ook luisteren) staat voorop.

Voor het bevorderen van het omgevingsbewustzijn vinden we voorlichting op scholen en tijdens evenementen belangrijk. Het waterschap helpt extra bij het organiseren van excursies en rondleidingen rond waterbeheer, rioolwaterzuiveringen en cultuurhistorie. We maken hier extra geld voor vrij. Initiatieven vanuit de bevolking worden welwillend tegemoet getreden.

5. Veiligheid

Veiligheid is de eerste en belangrijkste taak van de waterschappen.

Dus:

- Versterking van de dijken geschiedt met een zorgvuldige inpassing in het landschap en met respect voor de cultuurhistorische elementen.
- We betrekken bewoners bij dijkversterkingen. Het is immers hun leefomgeving of (soms letterlijk) hun voortuin.
- Dijken krijgen, waar mogelijk, een recreatieve functie door ze toegankelijk te maken voor fietser en voetganger. Een “rode” dijk is immers groen.
- Maak de dijken bloemrijk, waardoor ze niet alleen mooier en sterker worden, maar ook aantrekkelijk voor vlinders en bijen. Die dragen bij aan de biodiversiteit!
- We zijn actief bij het ontwikkelen en gebruiken van innovatieve technieken: warmte- en verschuivingssensoren, geotextiel tegen piping (water dat door de dijk sijpelt en de dijk uitholt door zand mee te voeren), etc.
- Calamiteiten moeten we snel kunnen opvangen met noodmaatregelen en de communicatie met de burger hierover moet concreet en helder zijn.
- Voor kwetsbare gebieden schatten we de risico's vooraf in. In samenspraak met de burger bereiden we plannen voor om risico's te beperken.
- Voor burgers moet helder zijn welke plekken als eerste onder water komen te staan bij een dijkdoorbraak en waar het veilig is. Waar kun je jezelf en familie in veiligheid brengen?

6. Ruimtelijke ordening en klimaat

De PvdA vindt het waterbeheer in de stad heel belangrijk, juist omdat daar de mensen wonen die kwetsbaar zijn voor de klimaatontwikkelingen. Dichtbebouwde achterstandswijken (met heel veel steenoppervlak) verdienen onze extra aandacht omdat hier nog meer kans op hittestress is. Samen met de gemeenten zoeken we hier naar groen-blauwe oplossingen.

Klimaatadaptatie

In het gebouwde gebied is een voldoende hoog waterpeil van belang voor schoon water in de grachten en rivieren en voor een plezierige recreatie aan het water. Ook voor de opvang van klimaatverandering zijn groen en blauw belangrijk in de stad: bij piekbuien kan het riool het water niet aan en moeten we het water eerder vasthouden, dus opslaan in de bodem en in groene gebieden. Hier kunnen we ook piekbergingen aanleggen. En die helpen weer als er een periode met droogte komt.

Dus:

- In gebieden waar wateroverlast kan plaatsvinden, krijgen (nieuwe) bewoners advies over voorzorgsmaatregelen.
- Bij het maken van plannen en het nemen van maatregelen is communicatie met bewoners voorwaarde voor een efficiënte werkwijze met draagvlak.
- Waterschappen zijn er voor de inwoners. Daarom moet het waterschap bij de inrichting van zijn gebieden en kades oog hebben voor de landschappelijke waarden, natuur, cultuurhistorie en recreatieve mogelijkheden (picknickplaatsen). Een rode dijk is groen en toegankelijk voor wandelaars en fietsers.
- Natuur en landbouw vormen samen het buitengebied. Het peilbeheer van weiden en akkers moet echter ook aansluiten op de belangen van natuur en cultuurhistorie. Dit kan een ander soort landbouw, namelijk meer natte teelt, met zich meebrengen.
- Wij willen meer extensieve en biologische landbouw en veeteelt steunen. Ook hier is circulariteit onze richtlijn.
- Voor Waterschap Vallei&Veluwe is de afspraak al gemaakt om voor 2025 volledig energieneutraal te werken en in 2050 volledig circulair te zijn. PvdA heeft dit beleid altijd stevig ondersteund en zal de voortgang bewaken en zo mogelijk nog versnellen en versterken.

Vooruitzicht van minder belasting voor groenblauwe inrichting is een wenkend perspectief.

Verder zijn we, in navolging van Eurocommissaris Timmermans, voor het totale verwijderen van plastics uit het milieu.

7. Voldoende water

Het klinkt gek in een waterrijk land als Nederland, dat we zorgen hebben of er voldoende water is. Zomer en herfst hebben net laten zien dat vooral de hoge zandgronden erg kwetsbaar zijn bij langdurige droogte. Vooral daar moet gezocht worden naar nieuwe mogelijkheden van waterberging en verder herstel van beken en sprengen. In vaktaal heet dat het vasthouden van gebiedseigen water. Dus een appeltje voor de dorst van natuur en landbouw.

Dus:

- Het waterschap moet zorgen, dat gemeenten in hun stedelijk gebied water gaan opslaan in waterkelders, waterpleinen en wadi's
- Het waterschap ontwikkelt in landelijk gebieden waterbergingsgebieden

- Het waterschap treft extra infrastructurele voorzieningen om zoetwater het droge gebied in te kunnen pompen
- Het waterschap houdt daarbij het landschap zoveel mogelijk intact.

Ook op de hoge gronden is voldoende water nodig.

Door geomorfologie (een zandrugstructuur met aan beide kanten afvloeiing) en de bodemsamenstelling (zand) houden Veluwe en Utrechtse Heuvelrug van nature water niet makkelijk vast. Het loopt als het ware de zandgronden direct in en af. Het waterschap zet zich er daarom voor in om het water in het gebied vast te houden.

Dus:

- Op de Veluwe worden zoveel mogelijk de sprengen hersteld om het water er in terug te brengen en vast te houden;
- Op de Veluwe gaan we nauw samenwerken met gemeenten om inwoners te stimuleren om regenpijpen af te koppelen van de riolen en het water zoveel mogelijk te laten afvloeien in de grond, opdat op die manier verdroging kan worden bestreden.
- De PvdA wil in Vallei en Veluwe extra aandacht willen geven aan het andere gevaar voor de natuur, namelijk verdroging van de hoger gelegen gebieden.
- We gaan met de betrokken gemeenten ook bezien op welke wijze overvloedige regenval kan worden vastgehouden in waterpleinen e.d. om het zo opgeslagen water te kunnen gebruiken in tijden van droogte.

8. Natuur

Bij waterschappen draait alles om water. Water is nodig voor de landbouw, voor de mensen, voor de dieren en voor de natuur. Er moet altijd voldoende water zijn, niet te veel en ook niet te weinig. Bij te veel water moet het worden afgevoerd of tijdelijk worden bewaard voor in droge tijden.

Water is een essentieel onderdeel van en voor onze leefomgeving. Tot die leefomgeving hoort ook de natuur. Het waterschap heeft daar vanuit haar waterzorgtaak een verantwoordelijkheid voor. De PvdA vindt dat het waterschap zich moet inzetten voor behoud en versterking van de natuur waar dat haar waterschapstaken raakt.

Dus:

- We gaan voort met behoud en versterking van de visstand door aanleg van vistrappen, natuurvriendelijke oevers, paaiplaatsen en visvriendelijke gemalen;
- We gaan ons inzetten voor behoud en verbreding van de insectenrijkdom in ons werkgebied door de aanleg van bloemrijke bermen op dijken en kades en langs de walkanten van onze eigen watergangen;
- Sloten worden uitgebaggerd met de baggerspuit. Zo wordt leven gespaard in de sloot en op de oevers.
- Voor natuurgebieden moet een gematigd tarief blijven: natuur is er immers voor iedereen.

Invasieve exoten

Waterschappen hebben al heel lang van doen met invasieve exoten: grote watervan, muskusratten, beverratten, de Amerikaanse rivierkreeft, enzovoort.

Het waterschap heeft last van invasieve exoten die de waterhuishouding en/of veiligheid in haar werkgebied bedreigen. Daarom bestrijdt het waterschap bijvoorbeeld invasieve plantenexoten die explosief groeien, zoals de grote watervan. Een dergelijke groei tast de waterhuishouding aan: water in de sloten kan niet meer snel aan- en afgevoerd worden. Muskusratten ondergraven de dijken en vormen zodoende een gevaar voor de stabiliteit van dijken.

Sinds kort is de provincie aangewezen om de bestrijding te regelen van een aantal exotische invasieve dier- en plantensoorten. We willen dat het waterschap met de provincie een plan maakt om de exoten aan te pakken die raken aan de taken van het waterschap.

Dus:

- Wij stimuleren de samenwerking van het waterschap met de provincie bij de bestrijding van invasieve exoten.
- Het waterschap zet zich in om het aantal plaagdieren, zoals muskusratten, op een zoveel mogelijk diervriendelijke methodes te verminderen.
- Het waterschap dient zich actief in te zetten om eigenaren van de tertiaire watergangen te bewegen om invasieve plantengroei aan te pakken tijdens de jaarlijkse schoonmaak van hun sloten en andere watergangen.
- Het waterschap monitort nauwgezet de watergangen op invasieve plantengroei en vooral tijdens de najaar schouw.
- Het waterschap pakt zelf de eigen watergangen aan om de invasieve plantenexoten aldaar te bestrijden.

9. Recreatie

Genieten van water doen we allemaal! We zwemmen, we varen, in de winter gaan we schaatsen en we wandelen of fietsen over kades en dijken. De PvdA vindt het belangrijk om in projecten die het waterschap uitvoert, recreatie een plek te geven. We kunnen recreatie meer ruimte geven en stimuleren door bijvoorbeeld kanoroutes te creëren of te verbinden en fietspaden op dijken te leggen. Wij willen graag een combinatie van roeibaan en waterdoorvoer bij de aanpassing van de Grebbedijk. Opdat we allemaal elke dag kunnen genieten van wat Nederland tot Nederland gemaakt heeft: het water.

- Samen met de provincie gaan we kijken of het aantal zwemlocaties uitgebreid kan worden. Het waterschap zorgt daar dan voor gezond zwemwater
- Bij het inrichten en beheer van kades en oevers leggen we waar mogelijk fiets- en wandelpaden aan. Ook strandjes, bankjes en picknickplaatsen mogen niet vergeten worden. Mensen moeten kunnen genieten langs het water!
- De Nederlandse cultuur en geschiedenis zijn verweven met het water. Op relevante plekken zetten wij borden neer met informatie of ontsluiten wij digitale informatie over waterbeheer in ons gebied en informatie over cultuurhistorische plaatsen.
- Waar cultuurhistorie nauw verbonden is met het waterbeheer, stimuleren we de instandhouding daarvan. Bijvoorbeeld het behoud van de Museumhaven in Spakenburg met de botterwerf die daarbij hoort.
- Het varen met luchtvervuilende en lawaaiige boten wordt zo veel mogelijk ontmoedigd of verboden. Samen met de gemeenten zorgen we voor laadvoorzieningen voor elektrische boten.

10. Stedelijk water

De laatste jaren heeft de PvdA gehamerd op het belang van goed water in de bebouwde kom. Er is nu terecht ook steeds meer aandacht voor, zowel in de steden als in de dorpen. We noemen dat het stedelijk waterbeheer. De stad moet zo ingericht zijn dat extreme buien opgevangen kunnen worden. Daarnaast wil ook de stedeling een mooi uitzicht en schoon water om zich heen. Hittestress moet tegengegaan worden. De groeiende samenwerking met de gemeenten is hierbij een groot goed.

Dus:

- Het water zal een wezenlijk uitgangspunt zijn bij de herinrichting van de bebouwde ruimte. Om blauwalg tegen te gaan moet het waterschap samen met gemeenten en provincies de doorstroming van het water bevorderen. Hiertoe kunnen gemeente en burgers samen wijkwaterplannen opstellen.
- Regenwater liever niet in het riool. Om wateroverlast op straat te voorkomen worden extra groene ruimtes ingericht die ook als waterberging kunnen dienen, naast pleinen en parkeergarages.
- Om wateroverlast in het stenige gebied tegen te gaan stimuleren we in onze contacten met gemeente en bouwers de afkoppeling van de regenwateraansluitingen op het riool. We bevorderen het gebruik van waterdoorlatende stenen op straten en parkeerterreinen en wadi's. Rioolwater hoort niet in het oppervlaktewater. Vermijdt dus dat regenwater in het riool komt en het riool doet overlopen. Regenwater is goed voor (schoon) water in sloten en grachten.
- Bomen, groene daken en muren helpen bij het tegengegaan van te grote opwarming uit de stenige omgeving (hittestress). Groene tuinen ook. Bovendien matigt het de pieken in de regenafvoer. Wij staan voor meer voorlichting hierover. Sommige daken lenen zich goed voor regenwateropslag.
- De huidige goede samenwerking in de afvalwaterketen met de gemeenten kan verbreed worden van rioolbeheer naar alle onderdelen van het waterbeheer.
- De resultaten van de stresstesten door gemeenten en waterschap zullen leidend zijn bij de plannen voor de inrichting van de openbare ruimte.
- Water is om van te genieten. Voor de belevingswaarde van ons cultuurhistorisch erfgoed, dus ook voor de recreatieve waarde is het water zeer belangrijk.
- We bevorderen dat er meer bomen worden geplant en zoveel mogelijk behouden want bomen zijn nuttig in het voorkomen van hittestress.

Zou het niet prachtig zijn om weer overal in Spakenburg, Nijkerk, Harderwijk en Elburg in het water van de Randmeren te kunnen zwemmen, net als vroeger?!

11. Schoon water

Het water dat in onze rivieren en kanalen stroomt, is de laatste jaren steeds schoner geworden. Maar niet overal kun je het water inspringen zonder pukkeltjes te krijgen. Dus zijn we er nog niet. Door de klimaatverandering staat de waterkwaliteit steeds meer onder druk. In tijden van droogte en hitte wordt

het water te warm waardoor blauwalg en botulisme steeds weer de kop op steken. Bij hevige regenbuien treden de overstorten van de gemeenten in werking waardoor er rioolwater direct in ons oppervlaktewater komt. Dit is slecht voor de mens, maar zeker ook voor vissen en watervogels.

De (intensieve) landbouw blijft een druk leggen op onze waterkwaliteit. Erfafspoeling moet tot het verleden gaan behoren. Maatregelen waardoor voorkomen wordt dat meststoffen vanuit de landbouwgronden in het water kunnen komen, moeten meer toegepast worden. De boeren en tuinders in ons gebied zijn al begonnen met het terugdringen van het gebruik van glyfosaat. De PvdA wil samen met de boeren uiteindelijk naar een landbouw zonder het gebruik van dit bestrijdingsmiddel. Ook onze afvalwaterzuiveringen blijven een uitdaging voor de waterkwaliteit. Medicijnresten, hormonen, fosfaat, microplastics, insecticiden en zware metalen zijn stoffen die we steeds beter in beeld krijgen. Allereerst moet dit zoveel mogelijk aan de bron worden aangepakt. Eenmaal in het watersysteem moet veel meer moeite worden gedaan om het er weer uit te zuiveren (denk aan een kleine verontreiniging in een badkuip). We moeten verder op zoek naar (nieuwe) technieken om deze stoffen uit ons water te halen als het er toch in komt om ons water nog schoner te maken. Dit kan bijvoorbeeld door een extra zuiveringsstap toe te voegen aan de bestaande zuiveringen. Zo zijn er meer mogelijke aanpakken. Als de proeven en pilots tot voldoende inzicht hebben geleid, moeten we tot keuzes komen. De aanpak moet dan snel en krachtig zijn.

Overleg met artsen en apothekers kan leiden tot andere keuzes van geneesmiddelen met dezelfde genezende werking, maar minder schadelijk voor het oppervlaktewater.

Ook het terugwinnen van grondstoffen uit ons afvalwater biedt goede perspectieven. Alginaat is een materiaal dat door de waterschappen heel goed uit het rioolwater gewonnen kan worden, met name op onze zuivering in Epe. Deze zuivering werkt volgens de nieuw ontwikkelde zuiveringsmethode Nereda. Alginaat wordt veel in de medische- en voedselindustrie gebruikt. Het is ook toepasbaar in de bouw, voor de verduurzaming van beton en asfalt. Juist het alginaat van de rioolwaterzuiveringen is voor dat laatste ideaal. Naast alginaat zijn voor Vallei en Veluwe met name fosfaat, biomassa en cellulose kansrijk te winnen grondstoffen. In een circulaire economie houden we geen afval meer over, afval wordt weer een grondstof.

Dus:

- De afspraken zoals we die hebben gemaakt in de KaderRichtlijn Water moeten met volle inzet worden uitgevoerd. De chemische en biologische doelen uit de KRW moeten we vóór 2027 halen.
- We stimuleren schoonmaak bij de bron. We gaan in overleg met zorgverleners om bij medicijngebruik al thuis, verzorgingshuis of in het ziekenhuis de resten op te vangen.
- We blijven in overleg met de landbouwsector om meststoffen en pesticiden in het oppervlaktewater verder terug te dringen.
- Onderzoek naar energiebesparing bij zuiveringen wordt voortgezet. Maar de bijdrage van de waterschappen is breder dan dat: op de terreinen van Vallei en Veluwe worden zonnepanelen op de daken geplaatst.
- Aquafarm is hierbij een interessant concept. Aquafarm is een alternatieve zuiveringsmethode waarbij er gezuiverd wordt met planten en kleine organismen, zoals wormen en mossels. Hierdoor kan er uit het afvalwater biomassa gehaald worden en worden bovendien potentieel medicijnresten uit het water gefilterd.
- Daarom ook willen we dat er over een paar jaar veilig gezwommen kan worden in de grachten van Amersfoort.
- Daarom ondersteunen wij het realiseren van de Waterfabriek Wilp. Deze waterfabriek wordt geheel recyclebaar opgebouwd in modules, het water wordt met membraantechniek tot 100

schoon water gezuiverd. Elke module is binnen 8 uur te vervangen en kan zelf worden hergebruikt. Iedere nieuw te vinden techniek kan zo weer worden ingebouwd. Dit extra gezuiverde water wordt via een anders droogvallende Twellose Beek weer teruggebracht in het gebied. Zo combineren we verschillende belangen en spelen we in op toekomstige ontwikkelingen, zoals het schaarser worden van zoet water. Hieraan wordt de vernieuwing van de RWZI Terwolde gekoppeld. Alles in nauwe samenwerking met Stowa, Wageningen Universiteit en Attero.

12. Duurzaamheid en innovatie

In Parijs zijn internationale afspraken gemaakt om de CO2 uitstoot te verminderen en daardoor de wereld een leefbare plek te kunnen houden voor de komende generaties. De Partij van de Arbeid vindt de gemaakte afspraken heel belangrijk. Het waterschap moet niet alleen haar steentje bijdragen maar op haar werkterrein het voortouw nemen om de klimaatdoelen te halen. Daarom moet duurzaamheid in de hele organisatie van het waterschap een plek krijgen. Waar mogelijk moeten grondstoffen worden teruggewonnen en energie worden opgewekt. Het waterschap kan meer energie opwekken dan ze zelf gebruikt. Investeren in innovaties is daarbij cruciaal. De gemeenten in het gebied van Vallei&Veluwe moeten ook een “regionale Energiestrategie” (RES) op gaan stellen: hoe kan de gemeente energiezuiniger worden en meer duurzame energie gebruiken. Het waterschap moet hierbij actief de dialoog opzoeken om de mogelijkheden van bijvoorbeeld warmte uit het oppervlaktewater onder de aandacht te brengen.

Dus:

- Vallei en Veluwe is al in 2025 voor 100% energieneutraal, en niet later
- Als PvdA hebben we ons ingezet op volledig circulair opereren in 2050. Wij zullen dit graag verder helpen realiseren en ieder besluit aan het bereiken van dit doel toetsen.
- Op minstens één zuivering moet de komende jaren een test gedaan worden met het afvangen of voorkomen van de vrijkomende CO2 en methaan.
- Overal waar het waterschap ruimte heeft, moet geïnvesteerd worden in duurzame energie. Wij willen de terugverdientijd van maximaal 15 jaar niet als in beton gegoten nemen; innovatie brengt ook risico's met zich mee die het waterschap binnen bepaalde grenzen best kan lopen. Bij een langere terugverdientijd is er meer ruimte voor innovatie.
- De rioolwaterzuivering in Apeldoorn is op dit moment al een energiefabriek, net als die in Amersfoort. Ze leveren meer energie dan ze gebruiken. Dat willen wij de komende jaren uitbreiden. De zuivering van Harderwijk is door de aanwezige infrastructuur ideaal om als centraal punt voor energieopwekking te dienen. Hiertoe moet de slibvergisting worden uitgebreid om uit het slib van onze zuiveringen biogas te maken. Deze plannen moeten in de komende collegeperiode gemaakt worden, opdat de extra vergister in 2022 in bedrijf gesteld kan worden.
- De waterschappen zijn de grootste producent van biogas in Nederland. Er zijn kansen dit verder uit te breiden. Wat de PvdA betreft moet Vallei en Veluwe de dialoog met de gemeenten blijven zoeken om deze met ons biogas te helpen bij het aardgasvrij maken van woonwijken.
- Ons waterschap kan met haar restwarmte uit de zuivering in Apeldoorn een stevige bijdrage leveren aan de stadsverwarming. Hiermee is op een duurzame manier 80% van de wijk Zuidbroek van warmte te voorzien.

13. Samenwerking

Een goede organisatie heeft goede banden met de omgeving. Je werkt niet alleen samen met anderen om kosten te besparen, maar ook om elkaar te stimuleren in het vinden van een slimme aanpak of het bevorderen van innovatieve technieken. Zo werkt het waterschap landelijk nauw samen met andere waterschappen en met de Stowa (Stichting Onderzoek Waterschappen) en Rioned, het kennisinstituut voor rioleringsmensen van gemeenten.

Dus:

- De samenwerking in innovatie met de andere waterschappen en hun wetenschappelijk adviseur de STOWA, moet met kracht worden voortgezet. De afspraken met het Rijk inzake de energiebesparing en het tegengaan van de uitstoot van CO2 moeten gehaald worden.
- Het natuurbeleid en de inrichting van het water in de provincie Gelderland moeten samen één geheel vormen. Dat vereist een nauwe samenwerking.
- De samenwerking met de LTO en de agrarische natuurverenigingen heeft al zijn nut getoond bij het bevorderen van spuitvrije zones en spuitdoppen, erfafspoeling, baggerspuiten, mestvrije zones en watergebruik. De inzet van die organisaties werkt stimulerend om al hun leden mee te krijgen.
- Bij het opstellen en uitvoeren van de watergebiedsplannen is samenspraak beter dan slechts inspraak, dus zoveel mogelijk bewoners worden al vooraf betrokken bij het maken van de plannen of er wordt concrete samenwerking gezocht met burgerinitiatieven.

14. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is een plicht van alle overheden, dus ook van de waterschappen. De PvdA heeft op dit onderwerp in ons waterschap gedurende de afgelopen jaren belangrijke resultaten geboekt. We zien deze onder andere terug in de scores van Vallei en Veluwe op het gebied van duurzaamheid, innovatie, social return (bijv. mensen een kans geven die moeite hebben op de arbeidsmarkt, creëren van stageplekken), energie- en inkoopbeleid. De inspanning van de PvdA op duurzaamheid is vooral gericht op het sociale en het milieubelang: zuinig omgaan met grondstoffen en het tegengaan van het achterlaten van vervuilende stoffen in onze omgeving.

Dus:

- De PvdA staat voor het in stand houden en creëren van een goede leefomgeving voor mens, dier en plant in het werkgebied van het waterschap, bijvoorbeeld de biodiversiteit ten aanzien van weidevogels en insecten.
- Om te weten wat het meest aantrekkelijke alternatief is uit scenario's voor een investering gebruiken we de Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA). Als verschillende varianten een positieve uitkomst van de MKBA hebben, zullen wij in de daaropvolgende politieke afweging de duurzaamheid zwaarwegend laten zijn.
- De PvdA geeft ruimte aan het verantwoord toepassen van innovatieve technieken bij de uitvoering van de taken van het waterschap. Er liggen mogelijkheden bij energiebesparing, zuivering op medicijnresten en microplastics, energieopwekking en hergebruik van grondstoffen. De uitvoering doen we het liefst in samenwerking met derden, zoals warmte-uitwisseling ten behoeve van stadsverwarming.
- Op het gebied van 'Social Return' kan ons waterschap beter presteren in het realiseren van kansen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Dat beleid moet beter, met daarbij meer

aandacht voor het realiseren van stageplaatsen. Bovendien is er extra aandacht nodig voor de arbeidsvoorwaarden als er in opdracht van het waterschap wordt gewerkt, liefst zonder ‘payroll’ constructies.

15. Internationale solidariteit

De kern van het denken van de Partij van de Arbeid is de onderlinge solidariteit. Dit omvat nadrukkelijk ook de internationale solidariteit. Niet door geld te geven, maar door concreet te helpen met het geven van adviezen en het helpen bij activiteiten. Daarbij kunnen stages voor mensen vanuit de partnerlanden zeer nuttig zijn voor wederzijdse kennisoverdracht. Samenwerking met de universiteiten en hogescholen bieden daarbij extra mogelijkheden. We richten ons op concrete projecten.

Dus:

- We blijven medewerkers de kans geven om voor beperkte periodes van enkele weken hulp te bieden in landen met een watervraag. De komende periode moet een heroriëntatie van de partnerlanden plaatsvinden.
- Vallei en Veluwe ondersteunt op deze manier vooral door adviezen en trainingen te geven op het gebied van sanitatie en waterzuivering.

16. Organisatie

De organisatie van ons waterschap is redelijk op orde. Maar ze kan nog beter.

Dus:

- De cultuur van de organisatie kan transparanter, ze moet meer open staan voor nieuwe of andere ideeën en werkwijzen. Vooral in de omgang met de inwoners valt nog steeds een slag te maken.
- Klantgerichtheid is iets dat continu aandacht moet hebben, onder andere in de digitale dienstverlening. We willen bedrijfsblindheid voorkomen door een klantenpanel in te stellen. Dit panel krijgt het recht om adviezen uit te brengen aan het algemeen bestuur
- Er is geen rechtstreekse opleiding voor het werken in een waterschap, terwijl er veel nieuw personeel nodig is, nu en in de toekomst. Om medewerkers de kneepjes van het vak te leren wordt het systeem van meester-gezel gehanteerd.
- Goede ideeën van medewerkers willen we belonen via een vergoeding dan wel via de opdracht om het idee verder uit te werken of in te voeren.
- Om bij de inwoners duidelijk te maken wat het waterschap doet, besteden we aandacht aan voorlichting. Bijv. pakkende filmpjes waarin we aangegeven wat we doen. We automatiseren veel. Dat is goedkoper, maar maakt ons soms ook kwetsbaar. Een hacker kan meer kapot maken dan je lief is. Jaarlijks willen we daarom een rapportage over risico's die samenhangen met het gebruik van de ICT (zowel op kantoor als bij gemalen pompen en sluizen). Hierbij hoort bewustwording van eigen personeel en een test door buitenstaanders.